

DÉVA ÉS VIDÉKE.

Társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi heti lap.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetési árak:
(helyben házhoz és vidékre postán küldve)
egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt
Egyes szám ára 8 kr.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerktársi irodába Sándor Vidor nevére címzendők.

Kéziratok — melyek vissza nem adatnak — aláírva és bérmentve küldendők be.
Előfizetések, pénzküldemények, hirdetések és nyilttéri közlemények a kiadóhivatalba (Kroll és Társa könyvnyomdájába) küldendők.

Hirdetési díj: egy háromszor hasábozott garmond so vagy ennek tértértékeért 4 kr.
Többszöri hirdetéseknel árkedvezmény.
Nyilttér: soronként 15 kr.
Hirdetési és nyilttéri díjak előre fizetendők.

A „Sáncz“ nevű tér és a szolgalmi jog.

Több oldalról hallottunk panaszt a felől, hogy a dévai m. kir. honvédlaktanya mellett levő ugynevezett „Sánczon“ keresztül vezető gyalogutat a m. kir. honvédség közelebről elzáratta. E panasz alaposságának elbirálhatása céljából betekintettük a telekkönyvi felvételt és arról győződünk meg, hogy az említett területen a helyszíni felvétel alkalmával ezen gyalogút tényleg telekkönyveztetett.

Feltéve, hogy ezen gyalogút nincs telekkönyvezve, a szolgalmi jog még akkor is fennáll, mert ezen gyalogutat a közönség háborítatlanul használta úgy a császári és királyi 64. gyalogezred hadkiegészítő parancsnokságának itt létekor, mint a m. kir. honvédség Déván léte óta.

Ily körülmények között a szolgalmi jog fennállását senki sem vonhatván kétségbe, azon kérdés merül fel: mi alapon zárta hatott el a közönség ezen gyalogút használatának jogától, legfelsőbb intézkedés alapján, avagy az alantások túlbuzgóságából?

Szeretjük hinni, hogy nem a legfelsőbb parancsból, mert azt nem tehetjük fel a m. kir. honvédelmi kormányról, miszerint a béke idejét arra használja fel, hogy az adózó polgárok jogainak elkobzásában gyakoroltassa a m. kir. honvédsapátokat, hanem inkább azok védelme és tiszteletben tartásában és a hadtudományok jelenkori fejlettségének elsajátításával arra törekszik honvédsapatainkat képesíteni, hogy az adózó polgárok személyi és vagyoni, vagyis az állam biztonságát fegyverrel megtámadók ellen mindig képesek legyenek

megoltalmazni. Inkább megengedjük, hogy az elkobzás egy kis túlbuzgóság szüleménye.

De bármelyik tényező működött is az érintett szolgalmi jog elkobzásában, a dolog természeténél fogva ezt első sorban a dévai városi hatóságnak kellett volna észrevennie és a polgárok jogvédelme érdekében első lépést tennie.

Reméljük, hogy az ügy komoly megfontolása után nem lesz szükség sem további felszólamlásra, sem az elkobzott jognak beperejtés útján visszaszerzése végett birói beavatkozásra.

A kir. pénzügyi közigazgatási bíróság legújabb évi jelentőségű határozatai.

1. Köszön kihasznlási jog vétele, ingatlan vételnek minősítendő, és a jogügylet után az ill. dijj. 1. tétel B) pontja alatt meghatározott $4\frac{2}{10}\%$ illeték jár.

2. Az 1890. évi XIII. törvényezikkben megállapított bélyeg- és illetékmentesség nem terjed ki az állami kedvezményben részesített vállalatok által megszerzett gyári berendezésekre vonatkozólag kötött jogügyletekre.

3. Ha az árwapénztárból elsikkasztott összeg az árwapénztár javára, a sikkasztó tisztviselő ingatlanaira zálogjogilag bejegyeztetik, ez a bejegyzés nem esik az ill. dijsz. 16. tétele alatt meghatározott hét tized százalék illeték alá.

4. Ha egy és ugyanazon követelés behajtása végett, a személyileg kötelezett adós és a jelzálogul lekötött ingatlan tulajdonosa ellen külön kereset indított, a két külön kereset tárgyában hozott két ítélet, habár az egy és ugyanazon követelésre vonatkozik is, külön-külön illeték alá esik.

5. Baptisza-gyülekezet megtartásához szükséges hatósági engedély elnyerése végett benyújtott kérvény bélyegmentességben részesül.

6. Ha a társasági szerződésben valamely ingatlan vagyoni oly társaságra ruháztatik át, a mely illeték egyenértékű fizetésére kötelezve nincsen, az

átruházott ingatlan értékétől a rendes vagyónátruházási illeték teljes mérvben jár.

7. Elítelt egyének a kir. ügyészhez a végett intézett folyamodványa, hogy a reá mért fogházbüntetés elhalasztassék, — bélyegmentességben nem részesül.

8. Az ingatlanok birói elárverezéséről felvett jegyzőkönyvön lerovandó okirati bélyegilleték fizetésének kötelezettsége nem a vevőt, hanem a végrehajtót terheli.

9. Kórház részére rendelt gyógyszerekre vonatkozó és eredeti orvosi vényeket tartalmazó könyv, mint gyógyszerári megrendelési könyv, ivenként 15 kr. bélyegilleték alá esik.

10. A katonatisztek házassági biztosítékai iránt kiállított okiratok telekkönyvi bejegyzésétől járó illeték, — abban az esetben, ha az ajánlati okmányban csak bizonyos tőkének haszonélvezete lett biztosítva, — csakis ennek a tőkének fele értékétől fizetendő.

11. A kivetett utadó leszállítása végett benyújtott első foku felebbezés, nem esik bélyegkötelezettség alá.

12. Árvaszékhez intézett kérvénye az iránt hogy a telekkönyvben feljegyzett kiskorúság törültesék és a névváltozás kitüntessék, ivenként 50 kr. állandó bélyegilleték alá esik.

13. A kivetett utadó leszállítása tárgyában beadott felebbezés folytán hozott határozat ellen intézett felebbezés az ill. dijj. 14. tétel p) pontjában meghatározott bélyegilleték alá esik.

14. Végrendeleti végrehajtó, ha a hagyatékot az örökösödési illeték kiszabása és befizetése után az örökösöknek kiszolgáltatta, az ezen hagyaték után később előírt pótilleték másodsorban fizetésére nem kötelezhető.

15. Törvényszéki orvos által szakértői díjjairól kiállított nyugta bélyegmentességben nem részesül.

16. Az illeték elmúltával, ha annak öt éven belüli biztosítási és szorgalmazása azért nem volt eszközölhető, mert az illetékköteles fél birtokon belül felebbezett, és felebbezése csak öt év után intéztetett el.

17. Rakpartdíj behajtása végett előterjesztett és jegyzőkönyvbe foglalt kérvények: az ill. dijj. 13. tétel III. pontjában meghatározott bélyegilleték alá esnek.

DÉVA ÉS VIDÉKE TÁRCZÁJA.

A kibicz.

— Természetráji tanulmány. —

Többen lesznek a t. olvasók közül, a kik híre se hallották soha, sőt még fogalmuk sincs arról, hogy mi is az a kibicz? . . . emlős, vízi, vagy kérődző állat-e? vagy csupán csak egy tárgy — egy elvont fogalom? . . .

A »kibicz« guanyév, azon élőlényeknek gúnyneve, kiket embereknek hívnak, — kiket ott látunk ülni naponkint, éjjelenkint a kártyaasztalok körül, nem azért, hogy játszanak, hanem hogy a mellettük ülő kártyások játékát figyelemmel kísérik, azok érdekében kibiczeljenek, illetőleg drukkoljanak: (ezt a műszót magyar nyelven visszaadni nem lehet.)

A rendes professionátus kibicz nem játszik soha, hanem szenvedélyből hivatásszerűleg órákat, egész éjjeleket eltölt a kártyaasztal körül és teljes élvezetet talál másnak a játékában; épen mint az egyszerű kereskedőlegény, a ki élvezetnek találta azt, ha a kártya üvegtábláján keresztül csókokat hányt az előtte sétáló híres tánczosnőnek — Pepitának.

A kibicz egy végzettszerű lény, ki az előítélet,

babonás kártyajátékosra hipnotikus hatást gyakorol, mert ez rendszeren a mellette ülő kibicznek tulajdonítja a kártyából kifolyó jó vagy rossz szerencsét; az ilyen játékoskal hiába akarsz elhítenni a sötét korban megtörtént csodát, — hiába akarod vele elhítenni, hogy van természetfölötti erő, — hogy te már láttad ereklüként szent áhitattal mutogatni azon létrából egy fogat, melyet Jákob álmában látott, a mint rajta az angyalok máskáltak az égbe föl, — sőt még azt se hiteted el vele, hogy a szabadelvűségben sinylődő kormány bölcs intézkedései szénakiviteli tilalom, az olasz borok behozatala, a valuta-rendeztés, a regále megváltás tárgyában, milyen áldást hozók voltak az emberiségre! — hanem ellenkezőleg vakon, föltétlenül hisz a kibicz jó vagy rossz szellemében, praedestinatio-nak tartja saját »én« jére nézve, hogy melyik kibicz foglal mellette helyet? — mert már gyakorlatból ismeri őket, megérzi ösztöne jó előre a varázsszerű hatást, melyet reá egyik vagy másik gyakorolni képes, — s a kihez bizalom, meggyőződés köti, alig várja, hogy az mellé telepedjék, rimánkodva, esedkelve kéri, hogy a játék folyamán ne távozzék mellőle el, örömeiben hajlandó lenne megosztani vele nyereségének felét; — míg ellenben irtózáttal gondol reá, hogy olyan fog melléje ülni, kit előérzeténél fogva

rossz kibicznek ösmer; ezzel úgy van, mint sok férj az anyósával, hogy csak akkor szeretné látni, a mikor a háta közepét.

Ezekből kiindulva láthatjuk, hogy milyen fontos — végzetes szerepük van a kibiczeknek a játék-asztalok körül, — számra nézve rendszeren arányban állnak a játékosokkal, de néha egy játékosra kettő is jut — a mi nagy csapás.

Tulságos elszaporodásuk érzetében, sokszor visszaélnék a játékosok türelmével, sőt már annyira elhatalmasodtak, hogy több szakaszból álló rendszabályt kellett alkotni és alkalmazni ellenük; — ezen rendszabály több lapban meg is jelent.

A kibiczeknek — mint az internacionális tolvajoknak — műszavaik vannak, melyeket laicus halandó meg nem ért; össze vannak titkos kifejezéseik keverve német, oláh, spanyol, olasz szavakkal, — mégis sovínistáknak tartanak bennünket; a mikor még a kibicz-szótárba is átvesszük, átültetjük más nemzetek szókincseit.

Mutatványul nem lesz érdektelen, ha e műkifejezésekkel elősorolok néhányat:

Tarecz ober pirosini = tercz piros alsóig.

Tarecz ober in kakk = tercz makk felsőig.

Quadrantz unter sulilája = quart tők alsóig.

Ily kérvények mellékletei ivenként 15 kros bélyeggel látandók el — az azok felett hozott határozatok ellen intézett felebbezések pedig az ill. dijj. 13. tétel IV. 14. pontjának rendelkezései alá esnek.

18. Hiteles tolmács által, magánfél kérelmére készített fordítások bélyegilletékeiért a tolmács csak másodsorban felelős.

19. Bélyegjegyekben fölösen lerótt és visszafizetni rendelt összeg után kamattérítésnek helye nincsen.

20. Árvapénztári tartalék alapok kamattérítésdelme, mely a gyámhatóság gyakorlásával járó költségek fedezésére fordítatik, adómentességben nem részesül.

21. Oly esetben, midőn adóköteles fél a felszámolási bizottság tárgyalásán jelen van és előtte a hozott határozat kihirdetettik, a felebbezési határidő a határozat kihirdetésétől számítandó akkor is, ha a határozat neki még külön kézbesítettik is.

22. Az 1883. évi XLIV. t.-cz. §1. §-a értelmében kimondott felelősség folytán kiküldött állami végrehajtó uti költségeinek és napidijainak ki által leendő viselése tárgyában határozni, a kir. pénzügyi közis. bíróság nem illetékes.

23. Ausztriában lakó magyar honpolgárnak, Magyarországon elhelyezett tőkje után élvezett kamattérítésdelme Magyarországon tőkeamatadóval meg nem rovandó.

24. A megye által a főispán magánlakásául, a megyeházától egészen különállólág épített ház, adómentességben felmentve nincsenek.

25. A 16 éven alóli egyének a II.-od oszt. ker. adó fizetése alól felmentve nincsenek.

26. Járási orvosnak kórhölgyek megvizsgálásáért és bizonyítványok kiállításáért járó díjából eredő jövedelme IV. oszt. ker. adó alá esik.

27. Igás-kocsis, az I. oszt. ker. adó kivételése szempontjából, mezőgazdasági eselédnek nem tekintendő.

28. A mezőgazdaságban, mint kovács és bognár alkalmazott egyének, mezőgazdasági eselédnek nem tekinthetők és így az I. oszt. ker. adó-díj alosztályába sorolandók.

29. A visszautalványozott késedelmi kamattérítésnek joga nincsen az 1893. évi XLIV. t.-cz. §38 §-ában kitett 3 évi elévülési időhöz kötve.

30. A pénzügyi közis. bíróság által már jogerősen elbírált kérdésekben kérelemújításnak helye nincsen.

IGAZSÁGÜGY.

Bűnügyi tárgyalások.

1894. február 19 én:

reketyefalvi Zsuresony Juon lui Dumitru ellen a Padureán András sérelmére elkövetett szán-

Kivihint közig gribaszini = quint zöld királyig. Milionter físz ássz in bude = sext tök-disznóig (ássz).

Vier obrigkei = négy felső.

Vier Sontorog = négy alsó

Bellissimo granda bona = Béla sat. sat.

Ezen műszavakból összerakott kifejezéseken felül vannak fölsohajtó, kérdő, figyelmeztető mondataik, ilyen például: ha a játszónak rossz kártya osztott ki, a mellette ülő kibicz már jó előre kétségbeesztő hangon fölkiált: »o váj patyiko váj!« ez azt jelenti, hogy a játszma veszélyben forog. — ha pedig azt kiáltja: »o váj Gicz váj Gicz!« ekkor már a parthie elveszett.

Több ilyen csudabogarat lehetne felsorolni, de az ilyen nyelvérzékű sértő, kifecszített műszavak olvasásával a t olvasót terhelni nem akarom.

A kibiczek három osztályba sorozhatók, — vannak első-, másod-, harmadrendű kibiczek és mindenik rendnek saját tulajdonságai szerint meg vannak válfajai.

Az első rendű kibiczek csak baráti ösmerős körben, csak is az olyan társas játékoknál kibiczelnek, melyeket időtöltésből, szórakozásból és nem nyereségvágyból játszanak; a helyiséget szigorúan megválogatják, — leginkább lathatni őket délutánonként a Müllner-szálloda egyik külön helyiségében.

Képzeld magadnak kedves olvasóm egy szűk kicsiny szobát, a mely nem nagyobb mint egy első osztályu vasuti coupé, melynek külső ablaka építésétől fogva ki van törve — s ebbe bezsufolva 10—12 embert, kik folytonosan szivaroznak, pipáznak; — a

dékos emberöléssel párosult rablás büntette, — alpestesi Pap József ellen a hátszégi takarékpénztár kárára elkövetett sikkasztás büntette, — tamástelki Vlád Petru lui Likés ellen a Tóma Florea kárára elkövetett lopás büntette, — mihálesi Mirese Gyorgye lui Gyorgye ellen súlyos testi sértés büntette miatt;

1894. február 20 án:

kobor ezigány Moldován Ágnes és 13 társa ellen kristyori Gál Márton és társai kárára elkövetett lopás büntette miatt;

1894. február 26 án:

petrosényi Ruder Jakab ellen a Szász István személyön elkövetett halált okozott súlyos testi sértés büntette, — marosillyei Orbónás Gyula ellen többek kárára elkövetett sikkasztás büntette, — sztrigy-ohábai Gyorgye Jánku ellen a Petreu Juon ellen elkövetett lopás vétsége miatt.

Ujdonságok.

— A dévai ipartestület f. évi január hó 28-án tartotta meg rendes közgyűlését, nagyszámu tagok jelenlétében, Tajtsik Ferencz elnöke alatt. Elnök a testület 1893. évi működéséről tett jelentést, mely szerint az elmúlt évben 198 tagja volt és 26 tag iratkozott be, 5-ön meghaltak. 1892. év végével volt 112 segéd, 1893-ban érkezett 248, elutazott 250, maradt 110, tanonez 73. Bevétel volt 1164 frt 28 kr, kiadás 1155 frt 90 kr. Az 1894. évi költségeloirányzat 878 frt 72 kr-ra rug, fedezet 960 frt. Elnök előterjesztésére Árgyán György Nagy-Szebenbe távozott, volt alelnök örökös tiszteletbeli alelnökké választatott meg egyhangu éljenzéssel. A megejtett új választáson alelnökké választatott Zadwornitzky József, pénztárnokká Stasnay Albert, számvevő bizottsági tagokká: Schulleri Frigyes, Mallász Ede, Peiszer Lipót; választmányi tagokká: Werner Rezső, Ötvös József, Bartoschek Ignác, Bordán Károly, Popovits Ignác, Lengyel Dániel, Merina Péter, Oregyán József, Roser Miksa, Zeitler Károly, Roth János, Eekert András, Ihm János, Nagy István, Szirb Alajos, Sétzer Frigyes, Dániel János, Deil Ferencz; póttagoknak: Bontilovics Hilár, Csencsensky Ödön, Fekete Sándor, Grosz György, Breier Mór, Lurez Vilmos; zászlótartónak: Ujváry Géza.

— Déván majdnem minden héten fölriasztja álmából a békés polgárokat — nem a tűzi lárma, hanem az éjjeli zene. Ez igen szép megtiszteltetés lehet arra nézve, a ki kapja, és kedves lehet annak is, ki fölvert álma után a zenében gyönyörűséget talál: hanem sokan vannak olyan jámbor lakók, kik az ilyen éjjeli kóborlással összekötött zenébe nem szerelmesek; jobban szeretik a fáradságos napi munka után az éjjeli esendes nyugalmat; de még ezt is eltűrnék szótlánul, ha legalább az éjjeli sze-

renádok meg lennének adóztatva, a mint meg vannak Pesten és Kutjabagason, — hát Déván miért tűrik el ingyen? . . . Az ebből befolyó összeg is jó lenne valami jótékony célra!

— Csángó-ésküvőre kaptunk meghívót, mely szép aranyozogélyű papíron a jan. 31-én tartandó menyegzői ünnepélyt adja tudtúl, — ez a menyegző a mondott napon déli 12 órakor meg is történt; nagyszámu lakodalmas sereg vonult el Déva utczáin zeneszóval; a rendőrség — helyesen — betiltotta az utczán való lövöldözéseket, melyek náluk eddig szokásban voltak; a mostani nászmenetnél elmaradt a nemzeti zászló; kölesön kértek a városházától, de nem kapták meg. — Jó lenne, ha a csángó testület részére valami uton egy szép nemzeti zászló szerezetnék be, hogy ünnepélyes alkalmakkor testületileg zászló alatt vonulhassanak föl.

— Az express-vonat gyönyörűségében Déva is részesülni fog első májustól kezdve. A közlekedési miniszter elrendelte, hogy csak első osztályu kocsi-ból összeállított vonat közlekedjék Budapest—Arad—Tövis—Predeal felé; — be kár, hogy e rendelet nem liberális szellemben hozott, hegy azok is, kik csak II.-od osztályban utazhatnak, részesülhettek volna az express-vonat áldásaiban.

— A vasuti indóház „perron“-ját úgy látszik még se akarják kibővíteni, — pedig nagyon helytelenül, jogtalanul szedik a váró közönségtől az ugynevezett perron-jegyet, mert Déván ilyen nem létezik; — ez egy bekerített udvar, mint a dísznő-hizlalóknál szokás — és a váró közönség ebben az udvarban esős időben bőrig ázik, míg várt vendége megérkezik, vagy a kit kikisért az állomásra, eltávozik. A közigazgatási bizottság már tett ez ügyben lépést, de úgy látszik, hogy a közlekedési minister is a sok liberális program készítésétől rá nem ér, hogy a váró közönség ez igazolt ohajtását teljesítse.

Hosszu körme volt Muresán Joszif bretyelini illetőségű szolgának, ki előbb dr. Nagy Béla gyógyszerésznél, utóbb pedig Müllner vendéglősnél volt alkalmazva. Előbbi urától annyi mindenféle gyógy- és illatszer-árakat lopott, hogy egy kis gyógyszer-tárt rendezhetett volna be. Bourdeaux kereskedőtől nagy vasedényeket, pléhlapatot, szalámit egész rudakban és még egyéb tárgyakat tulajdonított el; Müllner vendéglősnél pedig egész rendszeresen űzte a lopást úgy gazdája, valamint a szállodai és kávéházi vendégek rovására. Találtak nála a többek közt 9 drb aranygyűrűt, ruhaneműeket, uti pokróczot, ruhaneműeket, servietteket, evőeszközöket, palaczk pezs-gőt stb. stb., szóval az enyves kezű jómadár minden szükségessel el akarta látni magát, hogy választott-jával, Greffel Mária aradi illetőségű és dr. Nagy Bélánál szolgáló eselédleánnyal, kivel február 4-én akarta esküvőjét megtartani, megelégedett boldog életet folytathasson. A különféle lopott tárgyak

irányt vesz — ezeket lelkiösmeretes kibiczeknek hívják . . .

Vannak olyanok — de csak kevesen — kik a játékosnak orra alá fujják a füstöt egy pásztorokürhöz hasonló esibukból, — köhécselnek, trüsszentenek olyan hangon mint egy puska-lövés, — belekötögnak a kártyába, — figyelmeztetik a játszót néha szóval, néha könyökdötéssel, hogy melyik kártyát hívja ki? — ezek az alkalmatlan, tolakodó kibiczek.

Vannak sokan, kik hol az egyik, hol a másik játszóhoz szegődnek, — ezeknél nincs kifejlődve az egy játékoshoz kizárólagosan ragaszkodó érzék, — a ki mellett ülnek, annak drukkolnak, — ezek a mozgó kétszínű kibiczek.

Sok kibicz ellendrukkot fejt ki, nem annak az élvezetét képviseli, a ki mellett ül, sőt ha ez macs-csot kap, titokban káörvendezik, — ezek az intricus kibiczek.

Az első rendű kibiczek a játszók körül semmi szolgálatot nem teljesítenek, legfőlebb ha a játszó pillanatra egy házi sürgöny következtében eltávozik, visszatértéig a játéknál helyettesítik, — meg van nekik engedve, hogy egymással társaloghassanak, politizáljanak, szapuljanak nőt férfit egyaránt és a helyi dolgokról kritizáljanak.

A II.-od rendű kibiczek nem a társas-, hanem a hazardjátékok mellett foglalnak helyet, — délután a kávéház termében, éjjel pedig az emeleten egy udvarra néző vendégszobában; — már ezeknél szigorúan tiltva van a beszélgetés, a kártyába való beleszólás vagy integetés, — ha mégis valamelyik e szabály ellen vételi t. er, első fokban ráolvassák a kibicz-

többnyire mind az utóbbinak lakásán voltak elrejtve. Az „üzlet“ úgy látszik nagyon jóváinduló lehetett, mert falujában ökröket és tehenet is vásárolt, melyeket később eladott s a pénzt elásta. Mindkettőt letartóztatták s a kivallatás után börtönbe kísérik, hol majd elmélkedhetnek az „enyém, tied, övé“ fogalmának különbözősége felett.

— A polgári házasság miatt. Dáván az „Örökvilágossághoz“ címzett alsórendű korezmában egy áduhajkodott bál után egy fazekas és egy eszmadia kézműves nejeikkel még ott maradtak a bálteremben, és — mint az elite-bálokban is szokás — ők is átengedték magukat a boldog önkívületnek, melyet amott a pezsgő és cognac, emitt a karcos és bundapálinka élvezete szokott előidézni. A fazekas mester, ki városszerte abban a hirben áll, hogy hogy felesége engedélye nélkül még kukkanni sem mer, fölvillanyozva a bőven beszédett alkoholtól, őltette a szabadelvű kormányt, dícsérni, fejtegetni kezdte a polgári házasság előnyeit, mely már eziménel fogva is az ő részükre, csakis a polgárság érdekében alkottatott. A sok előnyök közt felsorolta, hogy ezután nem szükséges s timplomban az Isten színe előtt örök esküt tenni, elég, ha vagy a polgármesternek, vagy a falusbírónak a markába csapunk, — mint vásárkor, ha lovat veszünk, — és e parola adással szentesítve lesz a házasság; gazdasági szempontból is előnyös dolog, mert többé nem kell drága menyasszonyi ruha, koszoru; hétköznapi ruhában megyünk a hatóság hivatalos helyiségébe, mintha tárgyalásra lennénk megidézve. Azután az elválás milyen könnyű lesz! . . . elég, ha a felek kijelentik, hogy válni akarunk, a férj — mint a vendéglőben szokás, a főpinczérnek elkiáltja, hogy fizetni akar — a hatósági közeg előáll a nő számlájával, s ha ki van egyenlítve, ráírja, hogy „Saldirt“, s ezzel vége van a házasságnak. Már ezen kijelentésére a fazekasmester neje kezdett székén izegni-mozogni, vészterhes villámokat szórt szemével, de a boldogtalan férjeura exaltált állapotban lévén, nem figyelte reá, mert ha észrevette volna, nyomban néma lett volna miként a sir. De a midőn a fazekasmester azt kezdte magyarázni, hogy ha az ember nincs megelégedve a feleségével, mint a változó ruhát, könnyen föl lehet esereslni mással, meg lehet nősulni akár hányszor . . . erre a kijelentésre aztán megszakadt a nő türelme, mint egy kőlykét féltő nőtigris ugrott föl és vágta képen mester urat, hogy egyik szeme majd kitolta a másikat, — szerencse volt, hogy a czirkáló rendőrség véget vetett e kellemetlen incidensnek, mert már különben ép bőrrel alig szabadulhatott meg a fazekasmester.

— Az egyéves önkénteseket nem a legkelemben fogja meglepni a hadügyminiszterium legújabb intézkedése. A hadügyminiszterium ugyanis elrendelte, hogy az önkénteseket ezentúl ne tartalékos tisztékké, hanem csak tiszthelyettesekké nevezzék ki. Az utóbbi időben az önkéntesek száma nagyon nagy lett és vele a tartalékos tiszteteké is

emelkedett. A tartalékos tisztekre való szükség ez idő szerint még háboru esetére is teljesen fedezve van és azért számukat korlátozni kell. A hadügyminiszter intézkedése már a legközelebbi tisztvizsgákra és kinevezésekre is vonatkozik. Minden évben vagy háromszáz tartalékos tiszt a hadsereg kötelékéből kilép és így évről-évre háromszáz tartalékos tiszt kinevezése bizonyos. A kinevezések a legszigorubb választás után fog történi. A katonai kormányzat ezzel azt akarja elérni, hogy a tisztikarba bizonyos elem tagjai (a kifejezéssel a szocialistákat érti) ne kerülhessenek. A tisztjelöltek politikai meggyőződésének mérlegelése a kinevezéseknél semmi esetre sem felel meg a törvénynek.

Nyilttér.*)

Tisztelettel értesitem a t. nagydémű közönséget, hogy az Antal János és Nicóara A. August urak által ellenem a „Dáva és Vidéke“ 1894 évi január hó 26-iki számában megjelent alaptalan rágalmaik és más sértéseikért a büntető eljárást folyamatba tettem.

Dáva 1894 január 31-én

Imots Ignác
ügyvéd

GAZDASÁGI KÖZLEMÉNYEK.

A gyümölcsbor (cider) készítéséről.

Ez évben a kontinensen mindenütt nagy gyümölcstermés jelezte, s miután hazánkban is nagy termésre volt kilátás, a gazdák méltán aggódtak, miként jogaik gyümölcseit értékesíteni.

A nehézségeket még azon körülmény fokozta, hogy a koleraveszély miatt a külföldi országok nyers gyümölcseinél határainkat elzárták.

A dolgok ilyen állásánál a földművelésügyi min. kir. Miniszter gróf Bethlen András elkezdték látta az időt hazánkban, az almaborkészítési eljárás meghonosítására, melylyel a gyümölcsöt legalább középáron lehet értékesíteni.

Az országos gyümölcsezési miniszteri biztos 2 Simon-félé malmot hozatott Franciaországból 2 sájtóval s ezekkel a gyümölcsborkészítést a Szilágyságban, Trencsén, Szatmár és Marmarosban bemutatta.

A gyümölcsbor készítésnek, a mellett, hogy igen kellemes, egészséges italt nyújt, mely jóságban a műs az olaszborokat tetemesen felülmúlja, az a főelőnye, hogy a kereskedők nem nyomhatják le tulságosan a nyers gyümölcs árát, mert az esetben a tulajdonos inkább borra dolgozza fel, melynél annak métermázsáját legrosszabb esetben is 6 firtal lehet értékesíteni.

Nemcsak a bőtermés, de a mostohább években is van jogosultsága a gyümölcsborkészítésnek, mert mindig akad selejtes, hitvány minőségű, hullott rázóttalma, melyet nyersen eladni alig vagy csak potomon áron lehet.

melyből nincs szabadulás többé soha . . . ilyen alkalommal a kibicz észrevétlen eltávozik és rövid idő múlva előteremnek a rendőrök és a törvény nevében lefoglalják az összeharácsolt pénzt — tekintet nélkül — mindenkitől, — ezeket az áruló kibiczeknek hívják.

Azért ezt a fajtáját a kibiczeknek nem kell megvetni, sőt ezeket nevelni, szaporítani kellene, akkor nem volna oly gyakori a makkao-bank, melynél fiatal üzletemberek, családok apák, keresményük nagy részét öngyilkos módra pazarolják el; milyen üdvös lenne, ha a mi rendőrségünk is lefoglalná néha ezt a bankot és a begyült pénzt egy menház alapjára fordítaná, hogy ezek a játékhősök — egykor benne menedéket találhassanak.

A harmadrendű kibiczek csak vásár alkalmával láthatók, a midőn a nyilt téren — hatósági engedéllyel — egy tekergő reczipiált honpolgár felüti a roulet-asztalt, mely be van vonva különböző színű számokkal tarkázott viaszos vászonnal, — ezen számokra vannak elhelyezve a nyereménytárgyak, nevezetesen: ébresztő óra, 14 ágú zsebkés, tajték-pipa és szivar-szopóka gipszből, óraszerkezettel biró gitározó majom, tánczó medve sat. — és ezen tárgyra kockát vetnek, ezen asztal körül ácsorognak a harmadrendű kibiczek, ugy hozzálapulnak a játékosokhoz, hogy tőlük mozogni alig lehet, — ennek a hozzátapadásnak az a végeredménye, hogy a játékos zsebéből eltűnik a pénzestárca; — ezek a zsebmetsző kibiczek.

A rendőrség szemmel tartja őket, és üldözi őket könyörtelenül, pedig hát nem-e nagyobb zsebmetsző,

A mellett, hogy a tulajdonos magát egész évre kellemes, üdítő itallal ellátja, sok pénzt is meglehet általa megtakarítani, ha a munkásnép pálinka helyett megszokja, mint az Trencsénben történt; azonfelül ezen osztályon egészségi állapotára is jótékony befolyást gyakorolna.

Francia, Német és Ausztria egyes tartományai-bae már rég idő ótagyártják, az oda való nép nem is lehet el nélküle, — ha nincs termésük, bejárják az egész kontinenst, s a cider számára mindenféle almát összevásárolnak.

Az ideai almabor készítéséről szólva, a trencsényi és szatmári működést emlitem fel, hol az almabor készítést magam vezettem.

Trencsénben Bohuniczon Kupinyi képviselőnél készítettünk 100, s Pruszkán, gróf Königsseggnél 80 hectoliter almabor.

Az almák igen sok fajtahoz tartoztak mint az már nálunk szokásban van, s ezeknek mustja méretvéen 8% cukortartalmat mutatott.

Egy métermázsza alkalmából kaptunk átlagban 60 liter mustot, így egy hectoliter muetra szükséges 167 klgr. nyers alma, megjegyezvén, hogy az almához időnkint körte is vegyítettett, mi a cor jóságát tételesen fokozza.

Naponként feldolgoztatott 20 métermázsza alma, s ebből nyertünk 12 hectoliter mustot. A munkálato-kat 5 napszamos végezte 70 kr. napi bér mellett. Ez tesz összesen egy napra 3 frt 50 krt, mely összeg 12 be kerül, de ez a bor magasabb árban bőven visszatérül.

A bor illetve a mustnak cukrázása iránt a közönség körében nagy előítélet uralkodik, azt állítván, hogy ezen manipuláció következtében a bor megnyálasodik. Ez azon esetben nem áll, mert a cukor hozzáadásával csak azt pótoljuk, b mit a természet mostohán adott, — sőt ellenkezőleg minél nagyobb a szesztartalom annál kevésbbé lesz a bor betegségeknek kitéve.

Franciaországban bor számára igen cukordus fajtákat természetnek melyek mustja 14—16% cukrot is tartalmaz, azért ott a szesztartalom növelésére alig van szükség, — a mi savanyu almáinkból készült bor okvetlen javításra szorul, ha azt tartósabbá akarjuk tenni.

Az ideai szőlőbor kevés cukortartalma miatt általában romlandó lesz, ha annaó szesztartalma mesterséges uton nem lesz gyarapítva, a mire még mindig van idő, ha kiejérés után megfelelő rectificált szeszt adunk hozzá.

Természetes, hogy a bor minősége mindenekfelett behatással lesz az árak alakulására.

Nyolcz százalék cukorral biró musthor hozzá adunk vagy 8 kilogramm közönséges fehér süvegcukrot vagy 4 liter rectificált szeszt, ha azt akarjuk, hogy borunk 8° szesztartalommal birjon.

A szesz mesterséges szaporítása ugyan költség-

törvény 13-ik §-át, a mely így szól: »Kibicz fogd be a szadat«, s ha az első foku figyelmeztetés célhoz nem vezet, akkor alkalmazkazz a 33-ik § t, a kibiczet gallerjánál fogva elvezetik a kijáró ajtóhoz, egyik játssó érintkezésbe hozza cipője hegyét — testének egy bizonyos részével és a szerencsétlen kibicz az utcán találja fel magát, — ezek a repülő kibiczek.

A másodrendű kibiczeknél nagy mértékben ki van fejlődve a materiális őszön, — ha a mellette ülő játékos egymás után több schláger kivág, mindjárt figyelmezteti jó drukkjára; s kap is mindjárt egy hivatalnok szívat, melyet kedvezésből azért bocsátott a pénzügyminiszterium forgalomba, hogy csipős maró ize vastag kérget neveljen az alsóbbrendű hivatalnok nyelve körül, hogy ne tudjon különbséget tenni a kecsge és a turós puliszka között, — éjjel felé már kezd a kibicz szemtelen lenni és a játékos kontójára törkölypálinkából készült knikebeint rendel tojás nélkül, s midőn pedig a játéknak vége van, hűségezen hazakíséri a nyereségben levő játékos s utközben kölcsön kér tőle öt forintot, — ezek a pumpoló kibiczek.

Vannak olyan kibiczek is, kik a titkos rendőrség szolgálatába állanak, ott ülnek szépen csendeszen a játékasztalok körül, olyan ártatlan baryu pofát vágna, mint az a bukott képviselő, kitől utólagosan a korcsmáros a kortesek részére kiosztott bor árát kéri; ezen kibiczek csak azt várják, míg a játék heve a a játékoson annyira erőt vesz, hogy a tételek nagyságát többé már nem mérlegelheti a józan ész, hanem a szenvedélytől elvakultan rohannak az örvénybe, a

az, kit hatósági engedéllyel szabad lábon hagynak, hogy hazard szerencejátékával kifosztogassa a vásárra begyült buta parasztot — és sok könnyelmű urat.

Hát a kis-lutri intézmény minő nevet érdemel? . . . melyet a liberalis állam a 19-ik század gyalázata, épen a legszegényebb néposztály anyagi és erkölcsi megrontására tart föl m. királyi czég alatt, — és ha az ember fáradságot vesz magának s össze számítja a hetenkinti betéteket, csak akkor nyerhet megdöbbséte fogalmat arról, hogy a begyült pénz mennyi keserves munkának verejtékkel szerzett ára volt. melynek elvonását a lutrizó szegény ember ott-hon éhező családja érzi meg, — kinek sok esetben ez a szerencsejáték földulja házi békéjét s fölzavarja csöndes egyszerű nyugalját.

Miért nem követi Wekerle a Hieronymi példáját, ki a gyógytárakból kitiltotta azokat a specialis gyógyszereket, melyek csak arra szolgáltak, hogy a könnyen hívó patienszeket megmérgezzék és általa a fölhalálók meg a gyógyszerészek tőkepénzesek lehessenek. Tiltsa ő is el a lutrit, hol nagyobb adagba szedi be az emberiség a lelket ölő mérget, — hisz az állam ez által nem lenne sokkal szegényebb, de a nép lenne annál gazdagabb.

Pár szóval még borkészítési eljárást kívánom ismertetni. Az alma, körte legnagyobb tartalmát teljes érettséggel éri el, azért a lerázott gyümölcsöt fedett helyiségben halmokba rakva 3-4 hétig szokás izzasztani, hogy teljesen utánérjen.

Miután az alma átválogatva, léczes dobszerkezetben megmosatott, belekerül a malomba, mely azt kásává őrli, ezen kása, kádakban 12-15 óráig áll, hogy az erjedést előmozdító csirgombákkal érintkezzék, s hogy a törköly egy kis szént nyerjen.

Ezután tesszük a törkölyt a sajtóba. Ez a szőlő-sajtóhoz teljesen hasonló, csak hogy a nyílások keskenyebbek, nehogy a musttal együtt a törköly részei is kiszorítottassanak.

Az alma törköly, összeállása miatt a mustot nem ereszténé jól ki, azért a sajtóba minden 10 ctm magas törkölyrétegre egy tölgyfavesszőből font cserényt alkalmazunk, mely mintegy alag csőül szolgál s a must kiszivárgását elősegíti. A tölgyvesszőből készült cserényeknek az az előnyük is van, hogy a mustnak némi cersavat kölcsönöznek a mire a bor tisztulásánál nagy szükség van.

1000 gramm alma átlag, 380 gr. vizet, s 120 gr. oldható anyagot tartalmaz, ezekből 950 gr. mustot kellene nyerni, ezt azonban a mi sajtolási eljárásunkkal elérni sohasem fogjuk, hanem 60-70% lével meg kell elégednünk.

Az első sajtolásból kapjuk az I. oszt. mustot.

A sajtóból kikerült törköly még sok levet tartalmaz, azért azt kádákba töljük, s minden hectolitert 25-30 liter vízzel leöntjük. 12-15 óráig állani hagyjuk, aztán újból kiszajtoljuk.

Ez a II. osztályu, az u. m. kis cider, mely sokkal gyengébb az elsőnél, azért azt hamarabb kell elfogyasztani. ;

A második osztályu must az egész mennyiségnek $\frac{1}{3}$ s az első osztályu $\frac{2}{3}$ részét teszi.

A hordókat — tekintettel a nemsokára beálló erjedésre musttal csak annyira kell megtölteni, hogy legalább 2 arasznyi űr maradjon, aztán a hordók kotyogókkal ellátatnak. Az erjedés tart 3-6 hétig, a pincze hőmérséke szerint. Midőn a kotyogók már megszüntek működni, tehát az erjedés bevégeződött, a hordók teletöltetnek, hogy az akona alatt alig maradjon 2 ctmnyi űr s a hordót elzárjuk.

Január hóban, szép derült időben történik az első s márciusban a második lefejtés. A további kezelés ugy történik mint egyéb boroknál, a hordók tisztán tartatnak, s időnként megtöltögettetnek.

Hogy a musthoz, valamint később a lefejtésekhez tiszta hordókat kell használni, magától értetődik. Lehet az almabornak igen kellemes illatot adni, ha minden hectoliterhez 5 gramm narancsvirágot tesszünk ezt hosszú vékony zacskóban a hordóba eresztjük s az akona dugóval megerősítve 3-4 hétig bent hagyjuk.

Almamustból kitűnő pezsgőt is lehet csinálni. A ki már ilyet izlelt, igazat fog nekem adni, midőn azt állítom, hogy az bármely francia gyártmányul kiállja a versenyt.

A francia pezsgőnek legnagyobb része szintén gyümölcsborból készül s valóban megfoghatatlan, hogy oly soká tudtak a közönség jóhiszeműségével visszaélni, 5-6 frtjával árulva palackját oly folyadéknak, melynek előállítása alig kerül 50-60 krba, s melyet egy kis ügyelettel mi magunk is elő tudunk állítani.

A pezsgő következőleg készül:

100 liter jó almamustra vesszük $3\frac{1}{2}$ klgr. finom cukrot, s feloldjuk. A helyiség hőmérsékének nem szabad 6-8° C.-nál magasabbnak lenni.

Az erjedés befejeztével adunk hozzá 6 liter cognacot vagy reczificált szeszt, s 6 gramm narancsvirágot.

Egy hónap múlva vizaholyaggal megderítjük, (egy hectoliterre 4 gramm) s midőn a bor megtisztult körülbelül 2 hét múlva palackokba fejtjük, minden palackba dió nagyságu cukrot helyezve ledugaszoljuk, dróttal lekötözzük s hideg pinczébe lefektetve tartogatjuk fogyasztásig.

Ezekből látható, hogy leginkább a hőmérsék szabályozása okoz némi nehézséget, s erre kell főképp figyelmünket fordítani.

Trencsénben a birtokosok pezsgőgyártás céljából szövetkezetet akarnak létesíteni. Ez legjobban kifizeti magát, mert ha csak 1 frtjával is fogják tudni a 7 decis palackot értékesíteni, a tisztességes nyereség el nem maradhat.

Fődolgoz természetesen, hogy minden évben tudjanak bizonyos mennyiséget előállítani, mert a fogyasztó közönséget magukhoz kell szoktatni. Ez azonban Trencsénben nem kivihetetlen, mert ott temérdek gyümölcs termeltetik, s alig van év hogy ne lehetne legalább 1-2 száz métermázsa almát vásárlás útján is beszerezni.

A nagybányai gazdasági egyesület is be fogja a gépeket szerezni, hogy azok az egész év folyamán, tehát a nyári gyümölcs feldolgozásához is a közönség rendelkezésére álljanak.

Bornemissza Zoltán.

Lapvezér: Kroll Rudolf, k. r. főgymn. tanár.

Felelős szerkesztő: Sándor Vidor.

Kiadótulajdonosok: Kroll és Társa.

KROLL és TÁRSA

KÖNYVNYOMDAJA és KÖNYVKÖTÉSZE

DÉVÁN

Van szerencsénk a n. érd. közönség becses tudomására hozni, miszerint **Déván, fő utca, Puy-féle házban**, egy a jelenkor minden igényeinek megfelelően berendezett **könyvnyomdával és könyvkötéssel** rendelkezünk, s ezen szakmákba vágó mindennemű megrendelést, u. m. irodalmi művek, folyóiratok, iskolai értesítők, számlák, eljegyzési és esketési kártyák, bál meghívók, tánczrendek, gyászjelentések, étlapok, vignettek, falragaszok, oklevelek, névjegyek, ügyvédi, körjegyzői s egyéb hivatalos nyomtatványok, árjegyzékek, körlevelek stb. elkészítését

versenyt felülmuló olcsó áron, gyorsan, pontosan és izlésesen

készítünk el, s főtörekvésünk oda irányul, hogy a t. megrendelő közönség kívánalmainak minden tekintetben megfeleljünk.

Berendezettségünknel fogva ugy nyomdai, mint könyvkötői szakban versenyzünk bármely hazai iinyemű intézettel.

Hivatalos nyomtatványokat

köz- és magánhivatalok részére, megrendelésre —● 24 óra alatt ●— elkészítünk.

Készletben kaphatók mindennemű

szolgabirói, körjegyzői és községi nyomtatványok

szabályszerű kiállításban s a legolcsóbb árak mellett.

A kiadásunkban megjelenő

„DÉVA ÉS VIDÉKE“

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

előfizetési ára egész évre: 4 forint, — félévre: 2 forint, negyedévre: 1 forint.

Előfizetések a „DÉVA és VIDÉKE“ kiadó-hivatalának küldendők.

—● Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. ●—

A nagyérdemű közönség becses pártfogását tisztelettel kéri

KROLL és TÁRSA.

Nyomatott Kroll és Társa Déván.